

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 2

Суми
Сумський державний університет
2020

ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ ДІЯНЬ, ВЧИНЕНИХ СУДДЕЮ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТ. 368 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Щербак Н. М.

Студентка III курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Думчиков М. О.

к. ю. н., асистент кафедри КПДС ННІ права

Сумського державного університету

Протидія корупції в Україні є одним з найважливіших державних завдань. З моменту проголошення незалежності в нашій державі було прийнято одразу кілька антикорупційних стратегій; було проведено більше десятка найрізноманітніших антикорупційних реформ та кампаній; прийнято майже рекордну кількість нормативно-правових актів, які спрямовані на запобігання та боротьбу з корупцією. Однак, незважаючи на всі зусилля державних органів та громадських організацій, рівень корупції в Україні залишається неприйнятно високим. Корупція деформує державне управління, деморалізує суспільство і взагалі гальмує його розвиток. Однією з головних причин низької ефективності антикорупційних заходів є корумпована судова система, оскільки вона не тільки знецінює авторитет державної влади, але й паралізує будь-які позитивні кроки у цьому напрямку.

Найбільш поширеним серед суддів корупційним злочином є «Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою» передбачений ст. 368 Кримінального кодексу України.

Здійснивши аналіз даних розміщених в реєстрі кримінальних проваджень Спеціалізованої антикорупційної прокуратури в судах, а також статистичну інформацію НАБУ про скерування справ до суду, ми можемо зробити висновок, що в даний час у суді перебуває щонайменше 33 справи щодо 33 працівників судової гілки влади за корупційні злочини та злочини у сфері службової діяльності, зокрема, 14 справ кваліфікованих за ст. 368 Кримінального кодексу України (станом на 01.03.2020 року) [1, 2].

З огляду на те, що наша держава впевнено взяла курс на євроінтеграцію в 2013 році виникла нагальна потреба здійснення політико-правової відповідності положень чинного законодавства нормам міжнародного права. 18 квітня 2013 р. було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення національного законодавства у відповідність із стандартами Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією», відповідно до якої законодавцем було замінено поняття «хабар» на «неправомірну вигоду» [3].

Це однозначно суттєво розширило сутність даного кримінально-правового поняття,

адже тепер кримінально-правова відповідальність за порушення даної норми кримінального права настає не лише за одержання такої неправомірної вигоди, а й за прийняття її пропозиції чи то обіцянки. Крім того, значно розширено коло осіб, що підлягають кримінальній відповідальності за вчинене такого типу діяння.

У зв'язку зі значною кількістю зафіксованих випадків порушення суддями положень норм ст. 368 КК України вважаємо за доцільне зосередити свою увагу на характеристиці деяких кримінально-правових аспектів. Згідно з приміткою ст. 45 Кримінального кодексу України, злочин передбачений ст. 368 цього Кодексу віднесений законодавцем до корупційних злочинів [4].

Загальновідомим є те, що для притягнення будь-якої особи до кримінальної відповідальності в її діяннях повинен міститися склад злочину. Встановлення конкретного складу злочину та його ознак є обов'язковою умовою додержання принципу законності при застосуванні норм кримінального права в слідчій та судовій практиці. Відповідно до теорії кримінального права склад злочину утворюють 4 складові елементи: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт та суб'єктивна сторона [5, с. 73].

Отже, безпосереднім об'єктом корупційного злочину, передбаченого ст. 368 КК України у разі вчинення його працівником судової гілки влади є суспільні відносини, що визначають та регулюють порядок діяльності суддів, як службових осіб органів державної влади щодо їх непідкупності та неупередженості, а також гарантії законності та об'єктивності, винесених ними рішень.

Щодо предмету даного злочину, то ним є неправомірна вигода, що безпосередньо зазначена в диспозиції статті. Під неправомірною вигодою відповідно до ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» варто розуміти: грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав [6].

В більшості випадків суддів обвинувачують у вчиненні даного злочину, коли під неправомірною вигодою розуміються грошові кошти, рідше – майно. Грошові кошти – це особлива, загальновизнана, еквівалентна форма вартості всіх товарів. До грошових коштів відносять: національну грошову одиницю – гривню та іноземну валюту.

Об'єктивна сторона злочину полягає в таких альтернативних діях, передбачених ч. 1 ст. 368 КК України як: прийняття пропозиції; прийняття обіцянки; одержання неправомірної вигоди; прохання надати таку вигоду. Слід звернути увагу, що згідно з чинним кримінально-правовим законодавством прийняття обіцянки та пропозиції неправомірної вигоди містить усічений склад злочину, оскільки є закінченим з моменту

проголошення згоди на це суддею. Натомість одержання неправомірної вигоди – формальний.

Говорячи про одержання неправомірної вигоди то існують різні способи її отримання, зокрема такі як: через посередника; перерахування на банківський рахунок; при особистій передачі; використовуючи системи мережі Інтернет; під виглядом різних виплат, премій, пільг тощо.

Щодо прохання надання неправомірної вигоди то на нашу думку дане поняття є не зовсім доцільно використане законодавцем, адже в цьому випадку більш вдалим було б застосувати поняття «пропозиція» надати таку вигоду. Оскільки суддя, як суб'єкт злочину завжди намагається приховати свій інтерес щоб переконати, що він діє не в своїх інтересах, а в інтересах громадянина, від якого він має намір одержати неправомірну вигоду. Тому суддя, швидше за все, не просить надати йому неправомірну вигоду для вчинення певних діянь, а лише висловлює пропозицію, тобто пропонує ймовірні способи вирішення конкретної проблеми.

Суб'єкт злочину – спеціальний, суддя як уповноважений державою особа на здійснення справедливого та неупередженого судочинства. Зокрема в ч. 3 примітки ст. 368 КК України надано вичерпний перелік осіб, які можуть бути притягнуті до кримінальної відповідальності за даний корупційний вид злочину.

Суб'єктивна сторона характеризується прямим умислом та корисливим мотивом. Оскільки суддя, обвинувачений у вчиненні такого злочину, використовуючи своє положення діє в інтересах третьої особи, яка пообіцяла надати таку неправомірну вигоду або надала її, та розуміє, що вчинене ним діяння прямо суперечить нормам чинного законодавства і передбачає кримінально-правову відповідальність.

Отже, охарактеризувавши особливості кваліфікації діянь, вчинених суддею, передбачених ст. 368 КК України, а саме «Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди», а також здійснивши аналіз судової статистики та статистики САП, можна констатувати, що даний злочин займає перше місце серед корупційних злочинів, що вчиняються суддями. Беззаперечним є те, що подальше ігнорування «процвітання» корупції серед суддів є недопустимим. Адже, ефективність та доцільність антикорупційної політики держави залежать насамперед від реального рівня розвитку судової системи. Якими б прогресивними не були антикорупційні механізми, досягти значного успіху у боротьбі з корупцією навряд чи вдасться, якщо остаточне рішення у справах буде прийнято корумпованим суддею.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Реєстр кримінальних проваджень САП у судах. URL: http://bit.ly/sapo_courts_criminal (дата звернення: 01.03.2020).
2. Статистична інформація Національного антикорупційного бюро України (2018-2020 р.р.). URL: <https://nabu.gov.ua/tags/statistika> (дата звернення: 01.03.2020).
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення національного законодавства у відповідність із стандартами Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією: Закон України від 18.04.2013 р. № 221-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 10. Ст.119.
4. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131.
5. Савченко А. В. Склад злочину: проблеми визначення конструктивних елементів та ознак. *Вісник Академії адвокатури України*. 2009. № 1 (14). С. 261–263.
6. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 2056.

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ ЯК ГАРАНТ СТАБІЛЬНОСТІ ТА РОЗВИТКУ В ДЕМОКРАТИЧНІЙ ДЕРЖАВІ

Безвін О. С.

Студент II курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Каріх І. В.

к. п. н., асистент кафедри КПДС ННІ права

Сумського державного університету

Безпека людей, їх захищеність від різних небезпек і загроз хвилюють людину, як істоту розумну (*homo sapiens*), з перших років свого життя. На ранніх стадіях функціонування і розвитку людського суспільства, безпека зводилася головним чином до захисту від небезпечного впливу природних явищ і здатності людини забезпечувати своє існування.

Сучасний світ сповнений гострих суперечностей політичного, економічного, соціального і історичного характеру. У цій ситуації особливо складно доводиться Україні, так як вона має унікальні географічне положення, природні ресурси, багатонаціональне населення, тощо. Тому для нашої країни дуже важливим є забезпечення національної безпеки, без якої неможливий її розвиток.

Основоположним документом в галузі безпеки держави є Закон України «Про